

tărănești, în satul Dimăcheni din ținutul Dorohoiului, unde mă afluam cantonat pentru refacere, cu regimentul 24 artilerie, cîmp.

AL. O. TEODOREANU

Volume prețioase dar ignorate

Purtat de treburile profesionale în biblioteca Teatrului Național „I. L. Caragiale”, deținătoarea atitor lucruri de preț (texte originale sau traduceri de piese, nepublicate și de negăsit), am dat, răsfoind fișierul, peste numele unui autor necunoscut pînă acum: Vasile V. Toneanu. El semnează trei volume, deocamdată doar dactilografiate, ce se intitulează: *Date informative asupra Teatrului Național*. Volumele I și II cuprind două stagioni din epoca directoratului lui Ion Ghica (1877—1878 și 1878—1879), iar al treilea e consacrat stagiunii 1888—1889, ilustrată de prezența lui I. L. Caragiale în fotoliul directorial.

Scriitorul patriot Mihail Kogălniceanu, în prefața la *O repetiție moldovenească* (Noi și iar noi) de C. Caragiale, Iași 1844, enumera printre meritele comediei și pe acela că „poate sluji de un document foarte important pentru viitorii cercetători ai începutului Teatrului Național”.

Vasile V. Toneanu, modestul autor al celor trei volume de care ne ocupăm, într-o scurtă notă explicativă, ce poate sluji și ca autoprefață, spune, relativ la rostul lucrării sale, că ea ar aduce „economie de timp” persoanelor care „ar dori să întreprindă studii și cercetări istorice despre Teatrul Național”. D-sa nu are, dar, pretenția de a oferi mai mult decît o culegere de documente, lăsînd pe seama celor care au condeit isteț, sarcina scrierii istoriei propriu-zise a Teatrului Național. Realizînd deocamdată trei corpusuri informative și statistice (cite unul pentru fiecare stagionă — ceea ce, trebuie să recunoaștem, este suficient), autorul e conștient că ajută, cum spune singur, pe cei interesați la „întocmirea monografiilor despre puternicele noastre personalități teatrale” și a studiilor „comparative și de sinteză privind stagiunile și diferitele epoci teatrale”, precum și la redactarea „în condițiuni optime a istoriei Teatrului Național”.

Ce păcat că valoroasa lucrare, aflată în exemplar unic la biblioteca Teatrului Național „I. L. Caragiale”, nu și-a găsit un Kogălniceanu al zilelor noastre, care să o prefățească și să o recomande publicului.

Alcătuie după același plan, cele trei volume au, toate, următorul plan de lucru. O primă parte înfățișează, sub formă de grafic, organizarea T. N. în stagiunea respectivă. De aici se poate afla compunerea Direcției, a Comitetului, a Societății Dramatice, a administrației, a personalului tehnic, a corpului artistic ajutător (gagiști, elevi) etc. Este interesantă și nu lipsită de pitoresc, așezarea pe aceeași pagină a prestigiosului Ion Ghica, directorul Teatrului Național, și a necunoscutului Tudose Gheorghe, om de serviciu al teatrului. Mai presus de cultura și calitățile care-i despart, zelul V. V. Toneanu a găsit, în afara unui criteriu scriptic-statistic, un element comun, care justifică înscrierea lor pe aceeași filă a istoriei T. N.: amîndoi au fost, după puterile și competența lor, slujbași ai aceleiași instituții.

Urmează un calendar teatral, în care se pot citi spectacolele de orice gen din cursul stagiunii și datele la care au avut loc.

Partea cea mai interesantă însă o constituie acele fișe alcătuite pentru fiecare piesă în parte. Pe o asemenea fișă, care ocupă o pagină sau două, se consemnează: autorul, traducătorul, distribuția (cu eventualele schimbări survenite în timpul stagiunii), de cîte ori s-a jucat piesa (data premierei și datele la care a fost reluată), precum și cîteva trimiteri bibliografice în presa timpului (cronici, articole, dări de seamă etc.).

Munca aceasta cuprinde nu numai spectacolele Societății Dramatice, ci și pe cele ale trupelor străine, care făceau stagioni permanente sau erau numai în trecere, indiferent că erau trupe de teatru sau de operă. Nu sînt trecute cu vederea nici spectacolele ocazionale, festive sau de binefacere.

Același mare interes îl stîrnesc și listele de actori și roluri, din care cercetătorul poate afla ce anume au jucat, în decursul unei stagiuni, principalii actori ai vremii.

Cărțile sînt încheiate cu o imensitate de tablouri sinoptice, grafice și înfățișări statistice conținînd cifre referitoare la: frecvența spectacolelor, numărul spectatorilor, numărul biletelor vindute (pe categorii), numărul pieselor jucate, calculat din punct

de vedere al originii (franceze, germane, engleze sau originale) și al genului (tragedii, drame, comedii etc.).

Pentru adunarea datelor din aceste trei volume, au fost consultate cu seriozitate și mîgală dosare din Fondul T. N. și Fondul M.I.P.C. — Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor (cele ce privesc teatrul), existente la Arhivele Statului București, Cartea Mare și manuscrisele pieselor jucate, de la Biblioteca T. N. și citeva zeci de periodice din Biblioteca Academiei R.P.R. Nu i-au scăpat, pasionatului culegător, decît manuscrisele de la Academie, care i-ar fi putut oferi unele informații suplimentare. Un minus al lucrării, excelent documentată de altminteri, îl constituie, poate, neurmărirea unei probleme ce s-ar fi putut intitula: turnee ale marilor actori ai T. N. Probabil numai lipsa, din programul său de cercetare, a unui asemenea punct a dus la absența capitolului cuvenit pe care, sincer mărturisind, îl așteptam în cuprinsul volumelor. Cu această mărunță rezervă, pe care o strecurăm mai mult ca o sugestie pentru lucrările viitoare, considerăm că opera întreprinsă este riguroasă, absolut științifică, făcută cu ochiul și pricepera unui statistician de mare clasă.

Munca sa este impresionantă, înduioșătoare, mai ales dacă se ține seama că această lucrare n-a fost comandată, ci s-a încheiat numai din pasiunea pentru teatru a autorului (fiu al lui V. Toneanu și frate al lui Costică Toneanu).

Vasile V. Toneanu răscolește mai departe vrafurile de hîrtii prăfuite, atît de scumpe cercetătorilor, pentru a da celor ce n-au timp să umble prin biblioteci și arhive, alte volume de informații asupra vechiului nostru Teatru Național. Îi urăm să ajungă cu cercetarea pînă în zilele noastre.

Mihai FLOREA

Ce face „Naționalul”?

În fiecare seară, plasatorii celor două săli ale Teatrului Național din București oferă spectatorilor, în caietul-program, odată cu distribuția spectacolului respectiv și cu citeva note uneori instructive asupra piesei jucate, un articol în care se enunță într-un stil elegant și sobru, programul de activi-

tate pe această stagiune al primei scene a țării. Spectatorul are astfel posibilitatea să-și planifice bucuriile spirituale, stabilind cu oarecare aproximație — oh! imponderabilele muncii artistice! — data cînd se va desfăta privind fantasticele întimplări din *Furtuna* lui Shakespeare, data cînd va medita emoționat (în ciuda lui Brecht și a efectului său de distanțare) la ravagiile războiului, urmărind tristul destin al Annei Fierling și al copiilor ei (*Mutter Courage*), ziua cînd se va reculege cuprins de groază și compasiune în fața tragicei sorți a anticului Oedip, sau cînd va ride cu hohote de încercările ridicole ale domnului Jourdain de a-și innobilă manierele (*Burghezul gentilom*).

Fără să vrea, spectatorul își amintește că unele din titlurile acestea atrăgătoare i-au mai fost fluturate pe dinaintea ochilor și în cursul stagiunii trecute și că speranțele sale i-au mai fost o dată puse la grea încercare. Optimismul său însă nu dezarmează. Citeva din piesele anunțate în articolul-program au văzut lumina reflectoarelor: *Ovidiu*, *Juțecata focului*, *Caleașca de aur*, *Arborele genealogic*. Ba se poate spune chiar că „Naționalul” — ca să folosesc și eu această „formă familiară și atașată” — și-a depășit intențiile, prezentînd o piesă rominească, neanunțată în program: *Visul nopților noastre* de Ana și Eugen Naum. În treacăt fie zis, nu prea are de ce se felicita pentru această „depășire”, piesa fiind un fel de însăilare cu ață albă a unor așa-zise procese de conștiință, născute din senin, fără prea mare legătură cu realitatea noastră contemporană.

Incitat la meditație și chiar la calcule meschine — cine s-a fript cu supă... — de apariția stăruitoare a articolului-program în fiecare caiet din fiecare seară, spectatorul începe să socotească:

Sîntem aproape de sfîrșitul lunii februarie. (Dea domnul ca, în luna aprilie, cînd vor apărea aceste însemnări, toate aprehensiunile spectatorului grijuliu să fi fost dezmințite de afișele Naționalului!) Pînă la sfîrșitul stagiunii mai sînt patru luni, socotînd și luna iunie, neindicată pentru premiere. *Furtuna* se repetă de la mijlocul stagiunii trecute. *Dușmanii* de Gorki, de asemenea. *Bărăranii*, pe care locuitorii lagunelor venețiene și vizitatorii lor de anul trecut au văzut-o în luna iulie, noi